

no su mi fariseji celivali skute. Slutim li da naslednik stiže? Ili sam mu tek oplodio majku? Ili pred kapijama već stoji i, još uvek nesvestan pravila oblikovanja, u rukama gneči glinu? Ako je pravedan koliko i darovit, dočekaću ga na kolenima. Prepoznaće me u liku zamišljenog deteta.

5.

Ja sam onaj koji sam. Dočekali ste me na kolenima, zatekao sam lica izborana strastima praotaca. Pijem mlada vina iz starih mešina. Beskrajno se zabavljam iznova vas učeći uspravnog hodu i govoru, slatko se smejem omedivanju prostora u kojem crkavate kao

trnova ružica spava u kafkinom zamku

(koladž)

jirg aman

JIRGA AMAN (Jürg Amann), nemački prozaist, rođen je 1947. u Vinterturu. Dobitnik je nagrada »Ingeborg Bahman- i »Konrad Ferdinand Mejer«. Napisao više proznih dela, od kojih je najpoznatija novela *Patagonija* (Patagonien, 1985).

K. dolazi kasno uveče. Selo je prekriveno dubokim snegom. Magla i pomrčina obavijaju breg na kome se uzdiže zamak, i ni tračak svetla ne nagoveštava postojanje ogromnog utvrđenja. K. stoji na drvenom mostu koji se nastavlja na seosku cestu i posmatra tu tobožnju prazninu.

Tamo je sve usnulo. Kao što je proročanstvom predskazano, kraljeva kćer se na svoj petnaesti rođendan ubola na vreteno, pa sad u svojoj sobi u kuli sniva stogodišnji san, a s njom i ceo zamak. Konji spavaju u stajama, psi u dvorištu, golubovi u potkrovlju, muve na zidu; sve živo spava. Čak je i vatra koja je nekad plamtela na ognjištu sasvim zgasla, meso još nije pečeno, a kuvar koji je hteo da svog nemarnog pomoćnika povuče za kosu pustio ga je i zaspaio u stojećem stavu. I vetar koji inače huji oko kula prestao je da duva. Crno granje drveća je nepomično.

Njemu, K-u, jedino njemu, svom poniznom podaniku, njemu sićušnom crvu koji leži u najdubljoj senci i do koga ne dopire ni tračak kraljevskog sjaja, baš njemu je car (ili kralj?) poslao poruku pre nego što je pao u san. Pustio je glasnik da klekne kraj njegovog kreveta i na uho mu šapnuo poruku. Toliko je bila važna da je ovaj morao da je ponovi pred kraljem. Klimanjem glave potvrdio je tačnost onoga što je rečeno. Glasnik, jedan hrabar i neumoran čovek, odmah je krenuo na put; mahao je svojim ispruženim rukama i tako krčio sebi put. Da je pred njim bilo nepregledno polje, kako bi on, ne časeći ni časa, poleteo, i nežni udarci njegovih pesnica začuli bi se na vratima vrlo brzo. Ali nije bilo tako; kako se samo namučio, a sve je bilo uzalud! On se još uvek probijao kroz odaje centralne palate; nikad ih nije savladao. Trčao je, a nije se makao s mesta. Pa i da je uspeo, šta bi mu to vredelo; onda bi morao da se pomučni sa stepenicama; da je uspeo da se probije, ništa mu to ne bi značilo. Trebalo je preći dvorište, i potom proći kroz spoljnu palatu koja je opkoljavala centralnu; i tako unedogled, čitav jedan vek; na kraju bi izjurio kroz glavnu kapiju ali ne, to je nemoguće, tad bi se našao u prestonici, centru sveta, a ona je zatrapna dubretom. Tuda je tek nemoguće probiti se, čak i ako nosiš poruku jednog usnulog kralja. Ali K. je seo na svoj prozor i ta poruka mu se javila u snu.

A sada je tu, ispred zamka, i želi da uđe. Ceo selo je digao na noge da svoju želju prosledi nadležnima. Ali starac na koga su ga uputili može samo da ga odvrati od tog nauma i da mu ispriča o trnjaku koji poput zida opkoljava zamak i o kraljevićima koji su decenijama pokušavali da se probiju kroz njega i stignu do usnule princeze, i o tužnoj smrti kojom su umrli u trnju.

plemeniti psi. Poredak stvari nikada nije imao svoju svrhu. Igrao sam se, maštao, unapred opisivao preciznu mimiku uloga. Izazivao sam mrzovoljno zavereništvo, pothranjivao kratkoročne uspehe, podsticao dugoročno jedinstvo svih protiv svih. Oblikovao sam po pravilima koja nikada, doista nikada nisam do kraja shvatio. To ste zvali istorijom. Zalud su fariseji farisejski čitali: nemam naslednika. Slepac sam što, zanočivši zamišljen nad svojim nevinim zločinima, osvane bolno sklupčano pod nogama odumrlih gradova. Dok ste me dočekivali, u vitražima i rozetama gnezdila se svetlost. U visokom vazduhu odjekivala su zvona, u nebesima nije bilo ničega što bi me umirilo.

Borhes i ja u Asterionovoj kući

Uprkos tome, on hoće da uđe. Ne predaje se on tek tako. Čak naprotiv, oseća da ga nemogućnost podstiče. Već sledećeg dana baca se na posao. Piše, telegrafije, telefonira, stoji ispred zida i peva; odgovora nema. Pisma ne stižu, glasnici ga ne traže u gostionicu u kojoj se nastanio. Električni vodovi su nemi. Iz trnja ne dopire ni odjek njegove pesme.

Šta da čini? Da se dosaduje sa ljudima; da organizuje procesije; da voza seljanke po stranputicama koje samo one poznaju, nadajući se da će se tako probiti do zamka. Činio je sve to, i nikakvog uspeha nije bilo. Bez povrede nije išlo. I tako su prolazile godine.

Kraj se približava. Iznuren i očajan, i on se kao i njegovi prethodnici po poslednji put zateče i baca na trnje, i sav iskrvavljen ostaje tu da visi. Međutim, baš sad, dok leži na samrti, dok mu se mračni pred očima, živica se otvara, trnje se samo vadi iz izmučene kože, i na njemu se rascvetavaju najlepše ruže. On to vidi. Ne može da veruje. Zamak se budi iz sna. Bude se konji u štali. Bude se psi. Bude se muve i golubovi. Budi se Trnova Ružica. I glasnik koga je sanjao, glasnik koji je sve vreme bio na putu prema njemu a nije se ni pomerio, prilazi mu sa porukom svog kralja (ili cara?). Naginje se nad njega.

Govori mu svojim tankim, kao za poljubac skupljenim usnama, govori mu na uho kako ne bi propustio nijednu reč: Voleo sam jednu devojkicu, i ona je mene volela, ali morao sam da je ostavim. Zašto? Ne znam. Kao da je bila okružena naoružanim ljudima s uperenim kopljima. Kad bih se približio, naleteo bih na vrh koplja, povredio se, i morao sam da uzmaknem. Mnogo sam patio. Učinilo mu se da je ovaj drugi pitao da li je u tome bilo devojičine krivice. Mislim da nije, rekao je, štaviše, znam da nije. Prethodno poređenje nije bilo potpuno: i ja sam bio opkoljen, ali koplja su bila okrenuta prema unutra, dakle prema meni. Da bih se približio devojci, morao sam najpre da se probijem kroz odred kopljanika koji je mene opkoljavao tako da nisam mogao da se pomerim. Možda nikad ne bih uspeo da se približim kopljanicama oko nje; čim sam to poželeo, već sam bio sav okrvavljen i bez svesti. Čuo je kako onaj drugi pita: Je li devojka ostala sama? Ne, rekao je, jedan drugi mladić je lako i nesmetano stigao do nje. Ja sam ih, iscrpljen od napora, tako ravnodušno posmatrao, kao da sam vazduh kroz koji su se njihova lica susrela u prvom poljupcu.

To su bile njegove poslednje reči. Nije stigao do poljupca. A godine su prošle. To je sve.

S nemačkog: Vladislava Gordić

na marginama jednog intervjua vesna parun

»Lažna neka bude za nas svaka istina koju nije bilo bar malo smijeha«
Nietsche: Tako je govorio Zaratustra

Draga Radmila,

Posljednjeg poslijepodneva moga ovogodišnjeg junske boravka u Novom Sadu, na Zmajevim dječjim igrama, upriličile smo u sobi hotela Putnik—nakon tolikih mojih neodziva na sva tvoja dotadašnja nastojanja i pokušaje — sastanak uzbudljivo lijep kao ono u djetinje dane, kada su nam u žurbi obučali nove cipelice i vodili nas na praznični vrtuljak. A dan je bio lijep i težak, pritisnut omarinolu, i još su ga tromijim činili oni mučaljivo-pospani odlasci pisaca svojim kućama, s mlakim uobičajenim zagrljajima i nekako odsutno, s nevjericom promrmljanim »dovidenja!!!« Kao da je za svakim tim »dovidenja« proprhnuo i jedno jedva čujno, rezignirano »možda«. A to je i razumljivo. Zmaj—Jova nije bio nimalo sretan čovjek, zar ne, i zašto bi se mi oko njegovog groba okupljene avanturisti i stiho-pečalbari morali u te iscrpljujuće lipanjske dane truditi da ga takovim, zbog animiranja, budućih naraštaja, posthumno napravimo!

Ti si, dakle, posadila preda me onu nadasve neugodnu novinarsku trak-trak spravu a ja otvorila najnoviju narančastu bilježnicu — u koju sam tada bila šiparički zaljubljen, a korice joj se još nisu stigle izlizati po torbama i prašnjavim zakutcima — i naš razgovor, ili nešto nalik tome, dobio je zeleno svjetlo. (Budući da smo i ti i ja »pješakinje«, za razliku od mnogih naših kolega po peru koji zbog svoje naprednosti — to jest, motoriziranosti — moraju čekati na crvenol) Do mogega noćnog vlaka za Zagreb bila je čitava pregršt sati, te je razgovor i vremenski i sadržajno obećavo nadoknaditi sve dotle propušteno, neizrečeno, neuprizenjeno. Da: to je, čini mi se prava riječ za ovakve susrete sa svrhom unaprijed određenom, za duga ljetnopodnevna časkanja s praktičnom namjenom. Kad pristupamo jedni drugima u takve svrhe, trebalo bi reći: »Jeste li voljni da uprizeimate ponešto od svog misaono-emocionalnog inventara za široku potrošnju?« Ili: »Nije za zidne novine, ali ipak — držat ćemo se reda!«

O čemu li smo sve razgovarale, da se prisjetim? Ponajprije o bolestima i o zdravlju, o crtam dlanu, o tvome pohodu Indiji, o Milici Stojadinović—Srpkinji čijim si pismima i dnevnikom bila tih dana žarko zaokupljena, a to je i urodilo kako se iz lipanjsko-srpanjskog broja titogradskog lista »Ovdje« može vidjeti—oblatim plodom. Zatim smo se nekako ritmično i na mahove posustalo, poput leptirice oko svjetiljke, stale vrtjeti oko nekih iskričavih nejasno uobičajenih tema, što su se iz mraka unutrašnje budnosti i zbudnjuećeg dekora jave nametale gotovo bolnim zahtjevom da budu kazane, makar i zamuckujući, ili samo dotaknute, samo iz okamenosti trgnute. Neko sam se vrijeme kolebala — i za vrijeme tog razgovora a i poslije — da li dopustiti, zatvorivši oči, da sve to što se sa ivanjskog plesa krijesnica u košaru tehnike istreslo pokupiš i na sunce izneseš bez ikakve moje naknadne intervencije, za inat i gramatici i literaturi i intervjujima: za tebe bi to bilo kraće i jednostavnije, za mene je pak primamljivo zbog lišenosti mučnog vraćanja na već pogašeno ognjište asocijacija, pepelu sna. Pratila sam, govoreći, svoje misli iznutra kao lovac koji se kroz širpag probija za hordom zečeva, i ta mi potjera toliko bijaše zanimljiva, te i ne obračah pažnju kud će me odvesti puteljci i strmine jezika, rečenične klopke. Nisam čula svoj glas. Bila je, rekbi, apsolut-